

UDC 82

XIA YAN. THE FASCIST BACILLUS¹

O. Vorobei

PhD (Literature), Assistant Lecturer

Institute of Philology of Taras Shevchenko National University of Kyiv

14, Taras Shevchenko boulevard, Kyiv, 01601, Ukraine

orjia@gmail.com

The oeuvre of Xia Yan (夏衍, 1900–1995), a Chinese playwright, writer, journalist, screenwriter and stage director, had a significant impact on history of modern Chinese drama: his unique type of dramatic art marked a new stage in the development of Chinese drama. Xia Yan is often called “a peer of the XXth century”, who travelled a peculiar life and creative journey. The themes of the works by Xia Yan always met the public needs: the author used to keep in touch both with intellectuals and ordinary people. He was cognizant of the Chinese outlook and public sentiments; thus, his dramas usually rendered his vision of the causes of the socio-economic crises, and his characters transmitted potential solutions to the problems. “The Fascist Bacillus” by Xia Yan discusses the spread of the idea of fascism in the world, which was relevant in the early ‘40s. The playwright describes the life of a bacteriologist who consciously lives a sheltered life and strives to be engaged in research. Consequently, over ten years, he was escaping from war by constantly changing a place of residence and attempting to separate science from politics. As a result, the scientist found himself in occupied Hong Kong, in which Japanese looters barged into his house and killed each other during the reckless arbitrariness and under the influence of uncontrolled aggression. Having suffered the severe trauma of losing a loved one, Professor Yu realized that it is impossible to hide from the fascist bacillus, which has spread to almost all countries, it must be resolutely fought.

Although Xia Yan’s play demonstrates an out-of-the-box solution of relations between science and politics in the middle of the XXth century, it hasn’t lost its imagery, strength and relevance. Therefore, the spiritual decline of Professor Yu’s friend, Zhao Antao, reminds a modern reader that even adherence to subjectively correct ideological principles will never guarantee the preservation of moral virtues.

¹ Переклад з кит. О. Воробей.

“The Fascist Bacillus” is a play about the relations between politics and science in which the playwright leads a reader to the obviously disappointing idea that science will never be ideologically independent and serve its higher purposes – it will be constantly dependent on public opinion and political perturbations. Xia Yan was confident that scientific advances would be able to bring undeniable benefits to humanity only if scientists are politically aware and, at the same time, non-partisan.

Key words: drama, Xia Yan, politics, science, interrelation.

СЯ ЯНЬ. БАЦИЛИ ФАШИЗМУ

О. С. Воробей

Творчість китайського драматурга, письменника, журналіста, сценариста та режисера Ся Яня (夏衍, 1900–1995) справила значний вплив на історію сучасної китайської драми: його унікальний тип драматичного мистецтва знаменував новий етап у розвитку китайської драматичної літератури. Ся Яня часто називають «однолітком ХХ століття», що пройшов унікальний життєвий та творчий шлях. Тематика творів Ся Яня завжди відповідала потребам суспільства: автор постійно підтримував зв'язок як із представниками інтелігенції, так і з простим народом. Він завжди добре розумів світовідчуття китайців та настрої суспільства, тому часто в п'єсах подавав власне бачення причин соціально-економічних криз, а в уста своїх персонажів укладав можливі варіанти вирішення цих проблем. П'єса Ся Яня «Бацили фашизму» розкриває тематику поширення ідей фашизму у світі, яка була актуальною на початку 40-х років ХХ ст. Драматург змальовує життя вченого-бактеріолога, який свідомо усамітнюється від навколишньої дійсності, прагне займатися лише науковими дослідженнями. Отже, протягом десяти років він тікає від війни, постійно змінюючи місце проживання і намагаючись відмежувати науку від політики. Зрештою вчений опиняється в окупованому Гонконзі, де японські мародери вриваються в його будинок і під час нестримного свавілля та у стані неконтрольованої агресії вбивають друга. Перенісши важку травму втрати близької людини, професор Юй усвідомлює, що від фашистської чуми, яка поширилась майже всіма країнами, уже не сховатися, з нею необхідно рішуче боротися.

Хоча в п'єсі «Бацили фашизму» Ся Янь демонструє готове рішення взаємин між наукою і політикою середини ХХ ст., однак п'єса жодною мірою не втратила своєї образності, насиченості й актуальності. Духовна деградація друга професора Юй – Чжао Аньтао – слугує нагадуванням сучасному читачеві про те, що навіть дотримання суб'єктивно правильних ідеологічних принципів ніколи не стане гарантом збереження моральних чеснот.

«Бацили фашизму» – п'єса про взаємовідносини політики та науки, в якій драматург підводить читача до очевидної невтішної думки про те, що наука ніколи не зможе залишатися ідеологічно незалежною і служити своїм вищим цілям, вона постійно перебуватиме в залежності від громадської думки та політичних пертурбацій. Ся Янь упевнений, що наукові досягнення зможуть принести беззаперечну користь людству тільки в тому випадку, коли вчені будуть політично обізнані, але водночас і політично незаангажовані.

Ключові слова: драма, Ся Янь, політика, наука, взаємозв'язок.

Ся Янь
БАЦИЛИ ФАШИЗМУ²
(п'єса в п'яти діях)

Дійові особи

Юй Шифу – доктор медицини.

Шицзуку – його дружина.

Суміко (Шоучжень) – його донька.

Чжао Аньтао – друг та землянин Юй Шифу.

Цянь Чжен'ї – друг та землянин Юй Шифу.

Молочник.

Сусідка.

Цянь Цяньсянь (Люсі) – дружина Чжао Аньтао.

Цянь Юй – молодший брат Цянь Цяньсянь.

Сюй Афа – водій.

Матінка Чжан – служниця.

Дженні Ма – дівчина Цянь Юя.

Директор Цзінь

Пан Є

А Чао

А Мей – служниця.

Японський солдат один, два, три.

} торговці.

Час:

З осені 1931 до весни 1942 р.

Місце:

Токіо, Шанхай, Гонконг, Гуйлінь.

ДІЯ 2

Минуло шість років після першої дії, кінець серпня 1937 р., тиждень після початку бойових дій у Шанхаї. Спадає вечір після денної спекотної задухи.

Західна частина Шанхайської французької концесії³, будинок Юй Шифу, досить простора вітальня в західноєвропейському стилі, умебльована якісно та вишукано. Праворуч – вхідні двері, по центру кімнати крізь світло-жовту тюлеву завісу видніється вхід до бібліотеки Юй Шифу.

Диван, фортепіано, квіти в горщиках – західноєвропейський стиль доповнено деякими японськими елементами інтер'єру.

Коли завіса піднімається, на сцені нікого немає, повна тиша, лише десь удаліні чути турбіни літаків. За деякий час радісно заходить Шицзуку, супроводжуючи подружжя Чжао та Цянь Юя, за ними прямує вже дев'ятирічна Суміко. Шицзуку вдягнена у звичайний європейський одяг, дещо розкішніший, ніж був у попередній дії. Чжао Аньтао вже поважний джентльмен

²Перекладено за виданням 上海屋檐下;法西斯细菌 / 夏衍著 北京: 人民文学出版社, 2007. 9

³ Французька концесія – територія Шанхаю, що перебувала під управлінням Франції з 1849 до 1946 рр.

середніх літ, у політичних колах обертається останні п'ять-шість років, що позначилося зморшками на його обличчі, однак його положення також покращилось та підвищилось. Дружина Чжао Аньтао – восьма панночка Цянь, типова світська левиця, 27 років, але на вигляд не більше 23–24; гонорова, уміє тримати себе в товаристві, може як несподівано спалахнути, так і швидко втратити інтерес, полюбляє бути привітною і водночас владною; в одязі та косметиці яскраво простежується її самовпевненість, а тому в її вбранні – чи то прикраси, *цїпао*⁴, рукавички, сумочка, шовкові панчохи, взуття – обов'язково є щось, що вирізняється своїм кольором або стилем; уважає за краще щось кинути, аніж починати з початку; рухається прудко та жваво, вимова дуже чітка, має звичку все перебільшувати, вочевидь, захоплюється американським кінематографом.

Шицзуку. *(привітно вітаючи)* Прошу, сідайте. *(відразу вмикає вентилятор)* Спекотно. *(до Чжао Аньтао)* Скидайте верхній одяг.

Чжао Аньтао. Дякую, дякую. Ох, ще ж треба вас представити. *(вказуючи на Шицзуку, звертається до Цянь Ціньсянь)* Пані Юй, *(вказуючи на Цянь Ціньсянь)* моя дружина Цянь Ціньсянь. *(повернувши голову, побачив Суміко)* О, Sumiko-chuan *(крихітко Суміко)*, ти так виросла, ще впізнаєш мене? *(побачивши, що Суміко знітилася)* Та-а-к. *(простягає їй подарунок)* Це тобі.

Шицзуку. Ну що Ви! Ще й гроші витрачали! Подякуй дядечкові та тіточці Чжао.

Суміко слухняно вклоняється їм обом на знак подяки.

Цянь Ціньсянь. *(погладивши її по голівці)* Ох, яка ж красуня! *(питає свого чоловіка)* А як звати?

Чжао Аньтао. Sumiko, Суміко.

Цянь Ціньсянь. Як?

Суміко. *(злегка відвернувшись, хитає головою,)* Ні, це вже не моє ім'я, воно змінилося.

Чжао Аньтао. Змінилося? Як це?

Суміко. Мене звати Шоучжень, Юй Шоучжень.

Цянь Ціньсянь. *(сміється)* Он як! Які ж кмітливі ці діти.

Шицзуку. Не кажи так. Нічого ж іще не розумієш, а батько з тобою панькається.

Чжао Аньтао. *(повернувши голову, бачить самотнього Цянь Юя, який зацікавлено гортає ноти біля фортепіано)* Ой, я ж забув іще одного, йди-но сюди. Це молодший брат Ціньсянь, знаний поціновувач музики. Утік від батьків сюди на південь, хоче вступати в консерваторію, а почувши, що пані Юй – музикантка, неодмінно захотів піти з нами.

Цянь Юя дещо ніяковіє.

⁴ *Цїпао* – традиційний жіночий одяг в Китаї та деяких народів Південно-Східної Азії. Сукня має розрізи по боках уздовж ніг, фасон може дозволяти стоячий комір; таке вбрання підкреслює витонченість та жіночність. Натепер існує два стилі *цїпао* – пекінський і шанхайський. Шанхайське *цїпао* має європейський стиль і різноманітні фасони, а пекінське *цїпао* відрізняється стриманістю і скромністю.

Шицзуку. Ви мене тут перехвалюєте, я не настільки тямлю в музиці.

Цянь Юй повертається до фортепіано перегортати нотні зошити, всі сідають.

Шицзуку. Так давно вже Вас не бачили, пане Чжао.

Суміко виходить через задні двері.

Чжао Аньтао. Ох, *(подумавши)* уже більше трьох років, відколи були в Бейпіні⁵; ми ще вечеряли в ресторані «Сінья».

Шицзуку. Як же швидко плине час.

Цянь Юй підходить до Чжао Аньтао і щось каже йому пошепки.

Чжао Аньтао. *(сміється)* Ти думаєш, вона не знає китайської? Говорить ще краще за мене.

Шицзуку. *(сміється)* Та годі, розмовляю китайською досить-таки посередньо. *(до Цянь Цінсянь)* Пані Чжао, цього разу дуже втомлива подорож була? На дорогах спокійно?

Цянь Цінсянь. Дякую за турботу. *(сміється)* З Нанкіну до Шанхаю дорога зайняла три дні. Хоч і їхали швидкісним потягом.

Чжао Аньтао. Іде війна. *(до Шицзуку)* Дорогою декілька разів бачили літаки.

Шицзуку. *(тривожно)* Ох.

Цянь Цінсянь. Потяг був повністю забитий, люди в другому і третьому класах їхали один в одного на голові – не поворухнутися, і погода ж дуже спекотна.

Шицзуку. Це дійсно дуже важко.

Цянь Юй сідає за фортепіано, дивлячись у ноти, дістає з кишені маленьку губну гармошку, тихенько починає награвати.

Цянь Цінсянь. *(озирнувшись, кладе край його гри)* Ш-ш-ш!

Чжао Аньтао. У вас, я бачу, все гаразд. *(подивившись навколо)* Ой, а де Sumiko-chuan, ні, точніше – Шоучжень?

Шицзуку. Пішли гуляти надвір.

Чжао Аньтао. Їй у цьому році...?

Шицзуку. Уже дев'ять.

Чжао Аньтао: Учитесь?

Шицзуку. Ага, у другому класі.

Заходить матінка Чжан із тацею чаю, громохкий гарматний випал змушує її злякано остовпіти на півдорозі.

Шицзуку. Не бійся.

⁵ Бейпін – назва м. Пекін з 1928 по 1949 рр.

Матінка Чжан підносить чашки з чаєм, знову чути два гарматні випали, кожен з яких уводить її в ступор.

Чжао Аньтао. М-гм, це гармати військово-морського флоту.

Шицзуку. *(занепокоєно)* Цього разу вже все по-справжньому почалося. Пане Чжао, подивіться...

Чжао Аньтао. *(рішуче, не задумуючись)* Ну звісно, цього разу мало вже все початися. Нам ще бракувало, щоб не почалося! *(подумавши, згадав, хто його співрозмовниця, одразу змінив інтонацію)* Але ж у вас тут – концесія, немає за що переживати.

Цянь Ціньсянь виймає з кишені срібний портсигар і дістає одну цигарку, Чжао Аньтао дуже вправно витягує запальничку й дає їй прикурити.

Цянь Ціньсянь. Пані Юй, Китай і Японія розпочали війну!... *(посміхаючись).*

Шицзуку. *(збентежено)* Це..... Мені здається, це найгірше, що могло статися. *(насилу посміхається)* Чого не розумію – так не розумію, це – державні справи.

Чжао Аньтао. *(навмисно змінює тематику)* Так, справді, а як там наш Юй? В інституті...

Шицзуку. Йому... Йому не все одно. За таких обставин ніхто з ним не наважується говорити...

Чжао Аньтао. М-гм...

Шицзуку. Він іще вчора мені говорив, що навіть якщо японські науковці й покинуть інститут, він залишиться і продовжуватиме свої дослідження.

Чжао Аньтао. *(киваючи)* У цьому він весь і є, але ж...

Шицзуку. Інститут, Чжао сан, як ви вважаєте, зможе чи ні...

Чжао Аньтао. Це важко сказати напевне, тип паче, деякий час там не буде й чим зайнятися. *(наче згадавши щось)* Так, а над чим він працює останнім часом? Невже до нього не доходять жодні новини із зовнішнього світу?

Шицзуку. Над чим працює? Над вошами з блохами. *(не стримавшись, сміється).*

Чжао Аньтао. *(водночас із Цянь Ціньсянь)* Що?

Шицзуку: Воші, блохи... Nomi to shirami (воші та блохи).

Чжао Аньтао. Воші з блохами? Чому?

Шицзуку. *(посміхаючись)* До цього проводив експерименти на кроликах, заморських щурах... Morimoto, як же ж це китайською буде? Схоже і на кролика, і на пацюка...

Чжао Аньтао. Так-так-так... Morimoto – це ж морська свинка, зазвичай використовується в медичних експериментах.

Шицзуку: Правильно, морська свинка. А в цьому році він вивів багато вошей та блох...

Чжао Аньтао. А це вже для чого?

Цяньюй теж зацікавила розмова.

Шицзуку. *(тихенько посміюючись)* Не пам'ятаєте? У Токіо Ви намагалися змусити його слухати музику, Моцарта? І ось у результаті його зацікавила не власне музика Моцарта, а його хвороба. Він говорить, що Моцарт був хворим на висипний тиф, тому...

Цянь Цінсянь. *(до свого чоловіка)* Висипний тиф?

Чжао Аньтао. Так, у Китаї цю хворобу ще називають «кишковою краснухою». *(до Шицзуку)* Так і який це стосунок має до вошей?

Шицзуку. До висипного тифу. Він досліджує збудники цієї хвороби, і, як він каже, вони живуть у кишечнику вошей.

Цянь Цінсянь. *(приголомшено)* У кишечнику вошей?...

Шицзуку. Так, це дуже-дуже маленькі мікроорганізми, культивуються в епітеліальних клітинах у кишечнику вошей.

Чжао Аньтао. *(звівши брови, гіперболізовано)* У воші, у кишечнику, в епітеліальних клітинах... Ого! Чим далі – тим дрібніше!

Шицзуку. Еге ж. Так він вилучив ці мікроорганізми з кишечнику воші й почав їх розводити.

Чжао Аньтао. А це вже для чого?

Шицзуку: Для того, щоб знайти щеплення від висипного тифу!

Чжао Аньтао. *(наче не може повірити)* І це варте було стількох витрачених років? Тиф, невже не можна обмежитися профілактичним щепленням?

Шицзуку. *(заперечно хитає головою)* Ні, до тифу й паратифу виробляється імунітет, а до висипного тифу – ні. *(сміється)* Мені теж не все зрозуміло, ось почекай, він повернеться – у нього все й розпитаєш. *(дивиться на годинник)* Я зателефоную йому, покличу додому.

Чжао Аньтао. Стривай, стривай. У будь-якому разі, немає нічого термінового.

Шицзуку. *(продовжує посміхатися)* Він, як правило, завжди забуває про час. *(іде до дверей, щоб зателефонувати)*

Матінка Чжан. *(тримаючи в руках маленький вузлик, стоїть біля дверей)* Пані.

Шицзуку. *(подивившись на її вираз обличчя, наче все зрозуміла)* Що? Поговоримо трохи пізніше, у нас гості, ти теж...

Матінка Чжан. Ні, я вирішила піти прямо зараз.

Шицзуку. Прямо зараз? Ми ж з тобою щойно говорили про це...

Чжао Аньтао. Хочеш піти? Чому? Боїшся?

Матінка Чжан обводить поглядом гостей, хоче щось сказати, але мовчить.

Чжао Аньтао. Чого боятися? Війни? Пан та пані тут, поруч з тобою? Вони не бояться, а чого ж тоді тобі боятися?

Матінка Чжан. Не боюся... *(наче приховуючи якийсь секрет, дивиться на господиню, схиливши голову, відводить погляд і знову замовкає)*

Чжао Аньтао. *(зацікавлено)* Тоді що ж?

Шицзуку. *(не в змозі приховати похмурий настрій, зупиняється і, насилу посміхаючись, звертається до Чжао Аньтао)* Якщо чесно, то це вже стало більше «політичним питанням»: вона не хоче працювати в родині, де є японці... Відколи почалася війна, ми вже говорили про це декілька разів.

Чжао Аньтао. *(дещо здивовано)* М-гм, у такому разі *(до Матінки Чжан)* ти помилилася, твій господар – китаець, а це який стосунок має до цього...

Матінка Чжан мовчки показує свою незгоду.

Шицзуку. Досить уже, прийде чоловік – поговоримо. Якщо хочеш уже полишити нас, у будь-якому разі треба почекати, щоб я знайшла, ким тебе замінити. Сходи поклич молодшу панночку...

Матінка Чжан приречено спускається зі сцени.

Цянь Цінсянь. О, зрештою, це Шанхай, де навіть звичайна покоївка знає, що таке патріотизм...

Шицзуку. *(телефонує)* Moshi, moshi, hai, Yosensei wo yondekud-asai, sodesu. *(Алло, алло, так, будь ласка, покличте до слухавки пана Юя).*

Цянь Юй зацікавлено підходить до своєї старшої сестри, каже їй щось на вухо. Цянь Цінсянь, посміхаючись, перекидається з ним декількома фразами.

Шицзуку. Moshi, moshi, sodesu. *(Алло, алло, так.)* Ну? Уже давно за четверту. Що, є ще час? Ні, удома гості... А ти вгадай... Алло, алло! Прийшов Чжао Аньтао, а ще його дружина. Так, ну звичайно, правда! Ніхто тебе не обдурює. *(розвернувшись, махає рукою Чжао Аньтао)* Добре, він з тобою сам ось поговорить... *(передає слухавку Чжао Аньтао)* Усе ще не вірить.

Чжао Аньтао. *(веселим тоном)* Алло, друже Юй! Ну звісно. Не здогадаєшся? З Нанкіну. Так, учора приїхали. У тебе вдома. Алло! Старі друзі приїхали, тобі в будь-якому разі треба буде все кинути, добре, добре... Ха-ха-ха... *(кладає слухавку, до Шицзуку)* Сказав, що прийде, йому дуже близько.

Шицзуку. Тут зовсім недалечко, декілька кроків пішки.

Чжао Аньтао. Дозвольте відразу зателефонувати й нашому Ціну, щоб він теж приєднався до нас.

Шицзуку. Пан Цін теж приїхав?

Чжао Аньтао. Ні, він давно живе вже в Шанхаї. *(набирає номер, зайнято, ще раз набирає)* Він до вас не заходив?

Шицзуку. Хм, я думала, що він десь з вами.

Знову чути залпи гармат і звуки бомб, що падають з літака. Цянь Юй підбігає до вікна подивитися, Цянь Цінсянь відтягує його за руку.

Цянь Цінсянь. На що там дивитися? А якщо осколок попаде?... *(наче сама до себе)* Сьогодні стріляють ще дужче, ніж учора, справді, уже й ліку немає, скільки людей загинуло!

Шицзуку. Так, сьогодні вночі, коли почула цей звук, мені стало так важко на серці.

Чжао Аньтао. *(залишивши ідею додзвонитися, повертається)* Завжди зайнято, як тільки почалася війна, лінія видавництва постійно зайнята.

Шицзуку. Пан Цін працює в газеті?

Чжао Аньтао. Угу, уже три роки працює редактором. Говорить, що набридло, і цього разу він уже поїде зі мною деінде.

У цю мить відчиняються двері й заходить Юй Шифу. За минулі шість років його скроні посивіли, а постава вже не така рівна. Одягнений не по сезону: хоча літо в повні, але на ньому темний одяг. Тримавши шкіряну сумку, із щирою усмішкою заходить до кімнати і, щойно побачивши Чжао Аньтао, відразу простягає йому руку.

Юй Шифу. Привіт! (сумку передає Шицзуку) Ну як ти сам? (дружньо дивиться на нього).

Чжао Аньтао. Добре. (щиро тисне руку, оглядаючи його знову і знову) Ох, не шкодуєш ти себе. Глянь, тут волосся зовсім посивіло. А в цьому році...

Юй Шифу. (точно не пам'ятаючи, навімання) Тридцять... вісім.

Шицзуку. (викручує чоловікові махровий рушник⁶, допомагає йому зняти верхній одяг, сміючись, говорить) Тридцять дев'ять йому вже в цьому році.

Юй Шифу. О-о, все правильно! (здається, тільки зараз помічає Цянь Цінсянь).

Чжао Аньтао. (посміхаючись) А, я ще не представив, моя дружина, а це її молодший брат – дев'ятий у родині Цінь. Юй Шифу.

Юй Шифу невимушено махає рукою.

Цянь Цінсянь. Давно вже хотіла з Вами познайомитися, Чжао Аньтао часто про вас розповідав. (хоче продовжити, але, побачивши його некомунікабельність, прикушує язик і мовчить)

Шицзуку дістає капці. Юй Шифу присідає зняти взуття, яке Шицзуку в нього забрала і сховала, збирається зайти до бібліотеки.

Юй Шифу. А де Шоучжень?

Шицзуку. Надворі бавиться, зараз за нею сходжу (іде).

Чжао Аньтао. (спостерігаючи, як Шицзуку клопочеться над своїм чоловіком, легенько штирхає свою дружину пальцем, посміхаючись, тихенько говорить) Подивись, оце сім'я.

Цянь Цінсянь. (онімівши, гарненько морищить носик, наче ображається, сміється) А ну, давай, іди-но сюди!

Чжао Аньтао. (підходячи ближче) Що?

Цянь Цінсянь. (встає поправити йому краватку. Говорить тихо, щоб ніхто не почув) Тоді ти припустився помилки, ти ж теж був у Японії! (кокетливо сміється, потім голосніше продовжує) Ну що ти за людина така, дивитися й то за собою не можеш, навіть краватку за тебе треба зав'язувати (обернувшись, кидає погляд на Юй Шифу, але Юй Шифу не звертає жодної уваги).

Чжао Аньтао. (дещо зніяковівши, швидко міняє тему розмови, до Юй Шифу) Ну то як там твої дослідження вошей та блох?...

⁶ Китайці для економії води руки та обличчя не миють, а витирають вологим рушником.

Юй Шифу. (*зацікавлено*) О, а звідки ти знаєш? Нещодавно досяг певних результатів, але треба витратити ще купу часу.

Чжао Аньтао. (*обережно*) Воші з блохами потребують ще й купи часу на дослідження?

Юй Шифу. (*відразу посерйознішав*) А, причина в тому, що ти такий, як і раніше: не розумієш, що таке наука. Займатися наукою – це не просто взяти написати статтю в журнал, обговорити це на конференції і таким чином отримати якісь висновки.

Заходить Шицзуку.

Юй Шифу. А це означає таке: намагаючись відкрити вакцину від висипного тифу, бактеріолог, корифей своєї справи доктор Zinsser⁷ наприкінці Першої світової війни виїхав до Росії, де в поті чола працював двадцять років і – жодних результатів.

Чжао Аньтао. (*усе ще посміхаючись*) Тоді я можу сказати те саме: ти й досі не розбираєшся в політиці. Для тебе політика – це справа, яку можна вирішити протягом одного-двох днів. Подивися, цього разу...

Шицзуку. (*не стримавши сміх*) Ох! Знову те саме, як тільки бачать один одного – відразу сперечатися. (*до Цянь Цінсянь*) Це в них давня звичка, в Токіо все було так само.

Цянь Цінсянь. Я й раніше про це чула, але послухати наживо – напрочуд цікаво.

Чжао Аньтао. Шифу, я тобі ще раз кажу, це все тобі твій мікроскоп нашкодив. У жодному разі не фокуйся лише на тому, що під мікроскопом. За межами будь-якої бактерії чи комашки, що лежить під мікроскопом, є більший світ, є країна, народ...

Юй Шифу. (*категорично проти*) Ти думаєш, що мої дослідження – це не для країни, не для народу?

Чжао Аньтао. Але ж справа не в тім.

Юй Шифу. Якщо чесно, то науковці дивляться на навколишній світ і людей глибше та ширше. (*самовпевнено*) Мої дослідження – не лише для моєї країни та народу, вони – для всіх людей, для майбутнього всього людства на всій планеті!

Чжао Аньтао. Але ж те, що ти бачиш...

Юй Шифу. (*наче й не чує свого співрозмовника*) Я ще пам'ятаю, як ти в Токіо хотів привчити мене слухати Моцарта. Так, мені дуже подобається його музика, він незрівняний геній свого часу, але те, що змусило цього генія піти рано із життя, – хвороба, на яку ніхто з вас ніколи не звернув би й уваги. Моцарт помер 150 років тому, а висипний тиф – хворобу, що звела його в могилу, – і досі не знають, як лікувати. Це можна назвати ганьбою для всього людства.

Чжао Аньтао. (*запалюючи цигарку, незворушно*) Але ж, друже Юй, чи знаєш ти, яка ще хвороба загнала Моцарта на той світ?

Юй Шифу. (*торопіючи*) Інша хвороба?

Чжао Аньтао. (*киває*) Так, інша хвороба, яка звела його із цього світу, називається «бідність». Усі знають, що він помер у великій скруті та нужді,

⁷ Американський бактеріолог (1878–1940).

це, напевно, основна причина ранньої смерті багатьох геніїв, і це найпоширеніший недуг у всьому світі!

Юй Шифу. (*втримавши паузу*) Але, якщо кричати про це на всіх кутах, писати в газетних статтях, невже можна якось вирішити цю проблему?

Чжао Аньтао. Безперечно, ні, але це говоритиме про наявність бажання вирішити цю проблему. (*звук гармат*) Послухай, це що? Гарматні постріли, вибухи авіабомб, із кожним таким залпом скільки ж гине людей? Невже це не гірше за висипний тиф?

Юй Шифу. (*відчуває важкість спростування цього твердження, але не відступає*) Ти завжди тулиш усе до купи.

Цянь Ціньсянь. (*скориставшись нагодою, хоче вирішити все мирним шляхом*) Добре-добре, (*перебиває Чжао Аньтао*) зачекай-но, я, врешті, дуже хочу послухати про ті мікроорганізми, які пан Юй знайшов у кишечниках вошей, як вони там називаються?

Юй Шифу. За медичною термінологією, це *Rickettsia-provazekii* (рикетсії Провацекка).

Цянь Ціньсянь. (*здіймаючи брови*) Як? *Rickett...*

Юй Шифу. Так, *Rickettsia-provazekii*⁸, це імена двох учених, які вперше помітили ці мікроорганізми. Обидва вчені померли від тифу, досліджуючи причину цієї хвороби.

Цянь Ціньсянь. (*сміється*) Як дивно, *Rickettsia. Pro...*

Юй Шифу: *wazekii.*

Цянь Ціньсянь. А зараз Ви працюєте над.....

Юй Шифу. Над тим, що культивую цю бактерію для того, щоб створити вакцину...

Цянь Ціньсянь. За кордоном також є вчені, які працюють над цим?

Юй Шифу. Звичайно. В Америці, ось сьогодні вже згаданий професор *Zinsser*; у Китаї – це пан Вейсі, до речі (*щиро посміхаючись*), це справжні міжнародні змагання, подивимося, хто перший прийде до фінішу.

Чжао Аньтао. Ой, боюся, що доки ми дочекаємося ваших результатів, карта світу докорінно зміниться, невідомо, яким перерозподілом закінчиться війна Китаю з Японією, і ваш цей храм науки в інституті – боюся, також...

Юй Шифу. (*хитає головою*) Не може бути, я тобі не вірю. Щойно кілька японців з інституту – пара молодих хлопців – просторікували про якусь-там війну, я ж на них ще гаркнув і пояснив, що наука не має державних кордонів, ми працюємо на благо всього людства...

Чжао Аньтао. (*трохи м'якше*) Але ж, друже Юй, це винятково твоя позиція, і я схилию голову перед твоїми високими ідеалами. Однак ти вважаєш, що японці думають так само, як ти? І чи всі науковці дотримуються тієї самої думки, що й ти? Боюся, це далеко не так. За часів війни в Іспанії – у газетах про це не писали – один нацистський учений працював над бактеріологічною зброєю, смертельною для людини. А відтак її планували розпилити в тилу ворожої армії?

Юй Шифу. Це вже заколот проти самої науки, і це суперечить усім законам мистецтва лікування.

⁸ Американський патологоанатом (1871–1910) і німецький зоолог з м. Гамбург (1876–1915).

Чжао Аньтао. Тоді, якщо в медичних колах японських науковців культивуються такі ж самі ідеї заколоту проти науки, тому твій інститут...

Юй Шифу. Ні, я в жодному разі не припускаю, щоб інститут пішов проти всіх підвалин науки, а коли ні – нехай мене знімають з посади.

Чжао Аньтао. Усе правильно, проблема якраз у цьому й полягає. Вони можуть тебе звільнити, але ж ти не можеш змусити їх не підтримувати імперіалістичну агресію.

Юй Шифу. *(усе ще не здається)* Ти все зображуєш у занадто похмурих тонах.

Чжао Аньтао. Сьогоднішні події не досить похмурі? Ти не читаєш газет, не знаєш, що відбувається на вулиці? Китай з Японією розпочали бойові дії. Це війна! Неоплачений борг крові та сліз, який визрів між Китаєм і Японією протягом останніх п'ятдесяти років, нарешті сьогодні вже буде сплачений! А ти...

Юй Шифу. *(перебиває його, вочевидь, зворушений словами друга)* Але ж... Я завжди вважав, що не можна опускати руки. Я завжди думав, що я не повинен зупинятися, у своїх дослідженнях я врешті дійшов вагомих висновків... Ще декілька років досліджень, і я завершу справу, яка принесе користь усьому людству...

Чжао Аньтао. *(схвильований щирою вірою друга в науку)* Тоді, можливо, варто було б якомога раціональніше використати цей час.

Заходить Матінка Чжан.

Матінка Чжан. Панночка бавиться із сусідськими дітьми, не хоче повертатися.

Шицзуку. Тоді змусь її прийти.

Матінка Чжан стоїть незворушно, дивлячись на господарів.

Шицзуку. *(гаряче)* Що ще? Ох, ну що ж ти за людина така, ми ж з тобою вже говорили, коли вдома гості...

Юй Шифу. *(випадково)* Що там?

Шицзуку. Вона, вона каже... *(пригнічено схиляє голову)*

Чжао Аньтао. *(підходить, легенько плескає Юй Шифу по плечу)* Шифу, це епоха суцільної негоди. Он, подивися, звичайна собі покоївка, але на неї теж уже вплинула війна, вона в силу того, що твоя дружина... *(замовкає, витримуючи паузу)* не хоче залишатися у вашому домі працювати!

Юй Шифу. *(хоче щось сказати, але не може нічого зрозуміти, зрештою, все усвідомивши, говорить)* Ох. Тоді... *(побачивши, що Шицзуку ось-ось заплаче, махає рукою)* Добре, добре вже, іди собі. Ти...

Шицзуку шпарко піднімається, збираючись вийти. Вочевидь, не в змозі стримати образи, хоче виплакати. Матінка Чжан виходить услід за нею.

Западає мертва тиша.

Цянь Юй відкриває кришку фортепіано, легенько натискає декілька клавіш, зупиняється.

Чжао Аньтао повільно проходиться кімнатою, бездумно виймає цигарки й запалює.

За сценою чути голоси Шицзуку та матінки Чжан.

Матінка Чжан. *(виходить, тримаючи в руках маленький клунок, звертається до Юй Шифу)* Дякую, пане.

Юй Шифу байдуже киває.

Матінка Чжан іде, Шицзуку проводить її до дверей. Чути, як зачинилися двері. Тиша.

Шицзуку, ніби нічого й не сталося, повертається й заходить до внутрішніх покоїв, проте назад не виходить.

Юй Шифу. *(насилу поборовши понурі думки, рукою витирає очі, звертається до Чжао Аньтао)* Так, які там... Які там твої плани?...

Чжао Аньтао. *Мої? Найближчим часом, (похмуро посміхається)* якщо чесно, мені дуже соромно, от як щойно з тобою проговорили: порожні балачки, і нічого путнього. Утім, є одна достойна справа. Ти ж знаєш, хоч би які були скрутні часи, я ніколи не користувався не вартими гідності зв'язками. Наприклад, *(кинувши погляд на Цянь Цінсянь)* її батько, уже кілька років поспіль я ще жодного разу з ним не зустрічався... А так, зараз уже почалися бойові дії, розгорнулася масштабна війна супротиву, країні постійно бракує людей, тому я вирішив їхати вглиб країни... Наразі узгоджую всі деталі.

Цянь Цінсянь. *(показово)* Пан Ян з міста Ханькоу⁹... Це ж він запросив тебе приїхати допомогти?

Чжао Аньтао. *(плавно продовжує)* Так, там є чим зайнятися. Звісно, політична робота в армії дуже важлива, однак... В умовах економіки військового часу я ще думаю дечим підробити. Ось Лао Лі, який раніше вирощував швидкостиглий рис, зараз у Сичуані та кличе мене приїхати.

Юй Шифу. М-гм, це досить непогано.

Чжао Аньтао. З одного боку, поїхавши у глибокий тил на південному заході, можна непогано розширити свій світогляд.....

Юй Шифу. Так ти вирішив їхати?

Чжао Аньтао. Ні, я ще не впевнений *(дивлячись на Цянь Цінсянь)*. Вона, як тільки приїхала до Шанхаю, так колишні друзі відразу взяли її в стоси: надають матеріальну допомогу постраждалим, підтримують морально, справ надзвичайно багато...

Цянь Цінсянь. *(раптом наче згадавши щось)* Ох, зараз *(дивиться на наручний годинник)* вже за п'яту. От чорт, це ж тіточка Чжен запросила до себе додому обговорити всі деталі наших пожертвувань! Що ж робити? Це все ти винний, навіть не спитав мене.

Юй Шифу. На котру годину запросила?

Цянь Цінсянь: Пів на п'яту.

Чжао Аньтао. А зателефонувати їй не можна?

Цянь Цінсянь. А ти знаєш її домашній номер?

⁹ Раніше був окремим містом, наразі це район міста Ухань.

Чжао Аньтао. *(виймає маленький записничок, дивиться)* 3-75-38.

Цянь Цінсянь: *(телефонує)* Алло, алло, резиденція Чжен? Запросіть пані Чжен до слухавки. *(голосно)* А, це ти! Я? Не впізнала? Люсі! *(сміється)* Вибач, що? *(влесливо)* Ммм, немає. Вони всі прийшли? Ні. Тітонька Ян ще не прийшла? А панночка Тао також іще ні? Тоді добре. Як? Про ватянки? Я? То кажи, добре, п'ятсот штук... Але... Що? М-гм, витрати на матеріал та кравця не треба покривати самостійно, тоді добре. Що? Ого, все взяли у свої руки студентки школи Чжиженьюн, прекрасно. Що? Хочеш інтерв'ю? Не варто... Ой, я боюся, що журналісти з редакції як завалять питаннями... Тоді завтра запроси його, вранці, так. Що? Ще хочеш фотокартку? Немає, якщо звичайна, то без проблем. Ну і так можна, звичайна. *(сміється)* Невже й натяку на атмосферу війни немає?... Добре, але... *(скоса подивилася на свого чоловіка)* Дай їм інтерв'ю, надрукуй статтю, ще й з фотокарткою, тоді п'ятсот штук не будуть уже таким позорищем! Що? Добре, тоді ще триста штук, правильно, чого це ти маєш дякувати? А, ти маєш подякувати від імені героїв передового загону армії. *(сміється)* Добре, тоді до зустрічі... Що? Ох, так. *(збуджено)* Звісно, де? У приватній клініці, по телефону не можеш сказати? О, а коли? Завтра вранці, о сьомій, звісно, можу, добре, обов'язково. Я прийду, ні, це завелика честь для мене! Я прийду, добре, до побачення *(вішає слухавку, прудкими легкими кроками підходить до Чжао Аньтао)*.

Чжао Аньтао. Що сталося? Треба ще пожертвувати триста штук?

Цянь Цінсянь. Ой, *(самозадоволено)* це мої справи, до тебе не мають жодного стосунку.

Чжао Аньтао. Завтра де?

Цянь Цінсянь. Є декілька поранених із військово-повітряного в одній приватній клініці, тіточка Чжен хоче сходити їх підтримати.

Цянь Юй. *(підбігши)* Де?

Цянь Цінсянь. Невже я щойно не говорила, що по телефону не можна говорити адресу?

Цянь Юй. Я теж хочу піти!

Цянь Цінсянь. У нас винятково жіноча спільнота підтримки, а ти зовсім і не дівчина...

Цянь Юй. Я теж хочу піти, неодмінно... Ну ж!

Цянь Цінсянь. Добре вже, завтра сам будеш усе пояснювати тітоньці Чжен.

Цянь Юй радіє.

Цянь Цінсянь. Але *(повернувши голову до Чжао Аньтао)* як же ж можна іти з порожніми руками, треба обов'язково щось купити їм на знак нашої подяки, підтримати їх. Як ти думаєш, що можна купити?

Чжао Аньтао. Ну можна фруктів, печива...

Цянь Цінсянь. Ні, це ж військово-повітряний флот...

Чжао Аньтао. Тоді сама вирішуй.

Цянь Цінсянь. *(ходить, дуже збуджена, говорить сама до себе)* Так, треба купити квітів, декілька букетів найпрекрасніших квітів...

Цянь Юй. Я віднесу.

Цянь Цінсянь. Ой, та ти й на маленьку дівчинку не дуже схожий.

Чжао Аньтао. *(кидає погляд на понуреного, мовчазного Юй Шифу)* Шифу, ти лишень подивись, це дійсно визначна епоха, немає жодного китайця, кого б не схвилювала ця війна. Глянь, Цінсянь – раніше вона не звертала жодної уваги на подібні речі, проте зараз така збуджена та схвилювана...

Цянь Цінсянь. Ще б пак! Пане Юю, вийдіть подивіться, що коїться на вулиці: усюди повно людей, вони наче сказалися, всі провулки у вашій околиці заповнені дітьми бідняків, які, витягуючи шиї, плачуть, кричать...

Чжао Аньтао. Так, або ось іще приклад: її молодший брат, оцей хлопчина, він усім каже, що йому сімнадцять, а насправді ще неповних шістнадцять, але він усе ж таки покинув дім свого заможного батька, сказавши, що їде вступати до університету, а сам тишком-нишком поїхав на Південь, он хоче приєднатися до якогось хорошого ансамблю. Звісно, я це не схвалюю...

Цянь Юй надув губи вбік чоловіка своєї сестри.

Чжао Аньтао. Це час, в який ми живемо, це все сучасні тенденції, і людина, хай там що, не може бути сама по собі, чи не так?

Юй Шифу. *(підіймається, посміхаючись)* Так, так, не продовжуй уже більше. Ти занадто сильно переживаєш за мене, і, як тільки ти з'являєшся, про спокійне життя годі й говорити. Гарзд, давай поговоримо про щось інше. Війна, війна! Навіть якби ти й не прийшов, я й так досить уже наслухався про війну.

Чжао Аньтао. Добре, давай поговоримо про щось інше *(зупинившись)*. А про що? Поговоримо про твоє, гарзд? Продовжимо про Ricket...

Цянь Цінсянь. Rickettsia-pro...

Юй Шифу. wazekii *(всміхнувшись)* Ну то як?

Чжао Аньтао. Дуже важко, я навіть назву не можу вимовити.

Юй Шифу. Тоді...

Цянь Цінсянь. *(начебто щось згадавши)* Ой, а де пані Юй? *(підводиться й роззирається довкола)*

Чжао Аньтао. Так, ми ще не були у твоїй бібліотеці, і...

Цянь Цінсянь. Правильно, проведіть нам екскурсію *(повертає голову до Чжао Аньтао)*. Цей дім напрочуд непоганий, і район тихий.

Усі троє встають, Юй Шифу йде вперед. Щойно він відсуває вбік завісу до бібліотеки і збирається показати друзям бібліотеку, як поза сценою чути дитячу сварку, голос Шицзуку. Усі розгублені. Шоучжень, плачучи, виходить на сцену.

Юй Шифу. Чого? Гей, ти чого?

Усі розвертаються. Шоучжень, побачивши свого батька, чимдуж біжить до нього, ревно риде.

Чжао Аньтао. *(посміхаючись)* Посварилася із сусідськими дітьми?

Юй Шифу. Не плач. *(втішає її, говорить тихим голосом)* У нас гості, ну на що це схоже. Ох *(цілує її)*, добре, лагідна моя дитино, тато зараз обійме тебе.

Шицзуку виходить на сцену, похмура та невесела, здається, також плаче. Усі просто приголомшені.

Юй Шифу. *(повертаючи голову)* Чого? І ти туди ж...

Шицзуку. *(мовчки підходить до Шоучжень, зрозумівши, що всі шоковано дивляться на неї, через силу звертається до всіх)* Вибачте. *(хоче підійти подивитися, чи поранена Шоучжень).*

Шоучжень усе ще розлючена, відитовхує її, у стані емоційного напруження починає лупцювати її, спантеличено зупинившись, не може стримати сльози.

Юй Шифу. *(до Шоучжень)* Чого? Ти чого так з мамою? *(з надією дивиться на дружину)* Чому? Кажі!

Шицзуку. *(майже нечутним голосом)* А ти запитай її *(розвертається впроберта).*

Юй Шифу. Давай, кажи, донечко...

Шоучжень. *(насилу зводить голову)* Вони обізвали мене, побили мене... *(схлипує).*

Юй Шифу. Ви ж наче раніше товаришували? Разом читали книжки...

Шоучжень. *(рукою витирає сльози)* Вони обізвали мене япошкою... А ще тебе обзивали *(схлипує, повернувшись до батька).*

Юй Шифу. *(обличчя починає ставати серйознішим)* Обізвали мене? Як вони мене обізвали?

Шоучжен. Сказали, що ти водишся з японцями...

Шицзуку. *(побоючись, що вона принизила авторитет батька, загородила її собою, присівши на коліна, витерла їй сльози)* Не засуджуй їх, це всього лише невиховані діти.

Юй Шифу. Тоді... Тоді – невже так буває?

Шицзуку. Вони тебе не побили?

Шоучжень хитає головою.

Шицзуку. Гаразд, відсьогодні не будеш з ними більше грати...

Шоучжень. *(показує одяг)* Порвали.

Шицзуку. Не хвилюйся, мама тобі все зашиє, іди помий ручки *(збирається піти).*

Юй Шифу дуже схвилований, усі мовчать, але очевидно, що кожен з них уражений цими подіями. Цянь Юй підбігає до сестри й починає пошепки про щось із нею говорити.

Несподівано поза сценою чуються голоси дітей, усі уважно прислухаються.

Голоси дітей: «Бий, долай япошок... Бий, долай японських імперіалістів».

Сміх, лайка, плескання в долоні.

Юй Шифу стрімко встає, Шоучжень, потираючи руки, хоче вибігти на вулицю, Шицзуку, схопивши її за руку, зупиняє...

Чжао Аньтао. Ох, ці малі діти... (*вибігає вглиб сцени*).

*Цянь Юй збуджено вслід за ним спускається зі сцени.
Юй Шифу знесилено сідає. Шицзуку ледь-ледь втримує Шоучжень, руками закриваючи її вуха.*

Шицзуку. Не слухай їх, не слухай...

Поза сценою чути голос Чжао Аньтао, крики та виски дітей. Діти не в такт плещуть у долоні і співають «Марш добровольців»¹⁰, потроху все знову стихає.

Повертається Чжао Аньтао, за ним іде Цянь Юй.

Чжао Аньтао. (*окинувши всіх поглядом, присідає, мовчить, запалює цигарку, гірко зітхає*) Це справді страшно...

Юй Шифу глянув на нього, мовчить.

Чжао Аньтао. І це ж дітям по п'ять-шість років...

*Юй Шифу чухає потилицю, мовчить,
Шоучжень знову підбігає до батька.*

Юй Шифу. (*нестячи її*) Моя лагідна дитинко.

Чжао Аньтао. Тому я й кажу, що світ змінився. Навіть наївні діти, і ті...

*Юй Шифу болісно дивиться на надуті губки Шоучжень і далі мовчить.
Шицзуку виходить викрутити рушник, щоб витерти очі Шоучжень. Цянь Ціньсянь не в змозі витримати цю гнітючу атмосферу, весь час поглядає на наручний годинник, також запалює цигарку.*

Чжао Аньтао. (*скориставшись тим, що Шицзуку вийшла*) Друже Юй, заради твоєї дружини, заради Суміко... Шоучжень, я думаю, тобі треба все ретельно обміркувати.

Юй Шифу, звівши голову, дивиться на нього.

Чжао Аньтао. У серці непорочної та непогрішної дитини назавжди залишиться цей шрам, це неправильно, так не має бути.

Юй Шифу. (*гірко*) Обміркувати... Що ти хочеш, щоб я обміркував?

Чжао Аньтао. Стосовно свого інституту.

Юй Шифу. Тоді, але ж тоді... Мої дослідження, їх необхідно продовжити.

Чжао Аньтао. А не можна це зробити в іншому місці?

Шицзуку виходить, ці слова їй боляче чути.

¹⁰ «Марш добровольців» – державний гімн Китайської Народної Республіки, написаний у 1934 році під час китайсько-японської війни відомим поетом та драматургом Тянь Ханем.

Юй Шифу. В іншому місці?

Чжао Аньтао. Так. Твої дослідження не обов'язково ж можна проводити тільки в інституті під керівництвом японців.

Цянь Цінсянь. О, все правильно, їдьте до Бейпіну, ну як? Там є лікарня при об'єднаному медичному коледжі, під керівництвом американців.

Чжао Аньтао. Туди не можна, Бейпін зараз...

Цянь Цінсянь. Тоді Ханькоу або Сичуань...

Юй Шифу. Теж не варіант. Хоча китайська мова для твоєї дружини і не проблема, однак за таких обставин, якщо вона припуститься якоїсь помилки, тоді...

Цянь Цінсянь. У такому разі, правильно, Гонконг.

Чжао Аньтао. *(в очах спалахнув вогник)* Правильно, Гонконг, як вам Гонконг?

Юй Шифу. *(здивовано)* Гонконг? Поїхати до Гонконгу...

Чжао Аньтао. *(конструктивно)* Продовжиш свої дослідження, в Гонконгу можеш відкрити свою справу, можеш викладати, а також можеш знайти собі місце, де тихенько продовжиш свої дослідження...

Цянь Цінсянь. *(енергійно)* Пані Юй, у Гонконгу просто чудово, погода прекрасна, пейзаж мальовничий, і жодної війни. А ще в мене є один дядечко...

Чжао Аньтао. *(плеснувши в долоні)* Точно, там у неї живе один близький родич, він місцевий мировий суддя. Якщо ви поїдете, він обов'язково допоможе.

Шицзуку. *(з підозрою)* Але ж у Гонконгу лікар, який отримав освіту в Японії і пропрацював з японцями...

Чжао Аньтао. Це все не має значення, американські лікарі не можуть відкрити свій бізнес у Гонконгу, а японські лікарі, навпаки, можуть. Як кажуть, це внаслідок колишнього союзу між Японією та Великобританією. Ну так, друже Юй, як тобі?

Юй Шифу. *(посміхається, не встигаючи за думкою друга)* Ні, ні, занадто далекі перспективи, я ще нічого не обдумав.

Шоучжень. *(зрадівши)* Тато, поїхали. Давай поїдемо! Не будемо жити більше тут!

Юй Шифу. *(милуючи свою дитину, не може ані погодитися, ані відмовити)* Ох...

Шицзуку. *(несамовито радісно)* Yokuno? (Їдемо?)

Юй Шифу. Ні, дайте мені подумати.

Шоучжень. *(починає стрибати)* Не треба думати, поїхали, поїхали!

Чжао Аньтао. Звісно, тобі треба все ретельно зважити. Окрім того, як на мене, ти думаєш над тим, куди їхати, а не чи їхати взагалі. Правильно?

Цянь Цінсянь. *(несподівано щось згадавши)* О, це прекрасно! Якщо ви поїдете в Гонконг, це вирішить ще одну проблему.

Чжао Аньтао. Яку?

Цянь Цінсянь дивиться на Цянь Юя.

Чжао Аньтао. Правильно, все правильно! Якщо ви поїдете до Гонконгу, то ми б хотіли просити вас про одну послугу – придивитися за цим хлопчиною.

Цянь Юй. (здивовано) Що?

Шицзуку. Га?

Чжао Аньтао. Він хоче вступати до консерваторії, відправити його в Гонконг – чи не найліпша ідея. Там йому буде дуже зручно вчитися.

Цянь Юй. Ні, я ж хотів приєднатися...

Цянь Цінсянь. (говорить повчально, як старша сестра) Навіть не думай, забудь про це й поховай десь далеко ці думки. Якщо тато дізнається, не оберешся лиха. Вирішено, ти поїдеш до Гонконгу разом із родиною пана Юя, хочеш вступати до консерваторії – вступай, хочеш найняти репетитора – будь ласка, вибирай сам.

Чжао Аньтао. Шифу, мені здається, загалом усе вже вирішено. Якщо так, то це всіх більше ніж влаштовує, а ти зможеш продовжити дослідження свого висипного тифу.

Юй Шифу ї досі вагається й не може прийняти рішення.

Шицзуку. Але ж, якщо ми справді вирішимо їхати, то це все не так і просто, це ж ціла сім'я!

Цянь Цінсянь. Тобі не варто за це переживати, всюди можна знайти друзів, особливо якщо з вами поїде наш Юй.

Чжао Аньтао. Гаразд, ти сьогодні ввечері ще все обговори з дружиною, а ми завтра ще до вас зайдемо...

Цянь Цінсянь пошепки щось говорить Чжао Аньтао.

Чжао Аньтао. О, так, звісно! (встає) Добре, уже пізня година. (сміється) Це все сьогодні був її задум, хотіли сьогодні скуштувати у вас Sukiyaки (сукіякі¹¹), однак ваша прислуга вже пішла. Ну що ж, ось що ми з вами зробимо – підемо разом вечеряти.

Шицзуку. Ні, я вже все підготувала.

Цянь Цінсянь. (привітно) Не треба церемоній, іще ціле життя попереду, наступного разу, як прийдемо, будете клопотати на кухні. Цілими днями слухати залпи гармат – треба ж вийти і пройтися. Гаразд, ми вдвох ненадовго вийдемо, зачекайте нас (тягне Шицзуку за собою на вихід).

Шицзуку. (повертаючись) Тоді (до Шоучжень) ти теж з нами йдеш, перевдягнися.

Утрюх ідуть зі сцени.

Чжао Аньтао. (встає) Гаразд, зателефоную нашому Ціну. (набираючи телефонний номер) Завжди ми з тобою вдвох так легко можемо погиркатися. Алло, алло, пане Цінь, так, Цінь Чжені, пан Цінь. (повертаючись до Юй Шифу). Він іде, балакає і сміється.

Юй Шифу. Як він там останнім часом?

¹¹ Страва з м'яса, порізаного тонкими скибками і обсмаженого з овочами.

Чжао Аньтао. На вигляд не дуже задоволений... Алло, алло, друже Цінь, так. Алло! Ти... Що? Не знав, які новини? Гарні? Тоді розкажуй хутчіш! Що? Справді? Цянь Юй підбігає послухати.

Чжао Аньтао. *(продовжує розмову)* Прорвалися в концесію? Де? Тридцять шоста дивізія захопила причал Хуейшань? Чудово!

Цянь Юй. *(не може стримати радісні крики)* Супер! Сестро, сестро, мерщій іди сюди!

Чжао Аньтао. *(жестом руки припиняє його крики)* Яка там ситуація? Чи зможе ворожа армія прорватися в район Хункоу? Га, що? Міст Вайбайду, о, англійські солдати, що, скільки? Скільки десятків японських солдат укрилися під мостом?

Цянь Юй плескає в долоні.

Чжао Аньтао. *(продовжує розмову)* Склали зброю, добре, побачимо, що буде сьогодні ввечері, так. Цього разу дали чортяці жару. Ще що? Японці в західній частині міста, мг-м, цього разу всі відступили, залишили всі учбові заклади... Алло, алло... Ти знаєш, що з інститутом природничих наук?... Не знаєш, гаразд, поговоримо, щойно зустрінемось. Давай хутчіше, разом підемо повечереємо, так, ще буде Юй Шифу з дружиною. Так, куди? *(подумавши)*.

Цянь Юй мчить углиб сцени до внутрішніх покоїв, щоб повідомити радісну звістку, проте, почувши голос сестри: «Не заходити!» – знову повертається до кімнати.

Чжао Аньтао. *(продовжує розмову)* Кажі давай, «Сінья»? Теж непогано, алло, друже Цінь, тоді ти раніше там будеш, тобі ж ближче, спершу замов банкетку, так. До зустрічі. *(кладає слухавку)* Він каже, що сьогодні билися дуже добре, а тому наразі залпи гармат майже не чути, японці відступили від причалу Хуейшань...

Юй Цянь. А що там з мостом Вайбайду?

Чжао Аньтао. Англійські солдати взяли в полон японських дезертирів.

Юй Цянь. *(легковажно)* А, я хочу подивитися.

Вийшли Цянь Ціньсянь і Шицзуку разом із Шоучжень, усі гарно вбрані.

Чжао Аньтао. Добре, поїхали. Наш Цінь уже чекає на нас у «Сінья».

Шицзуку допомагає Юй Шифу одягти верхній одяг і подає йому взуття.

Чжао Аньтао. *(своїй дружині)* Свіжі новини з редакції нашого Ціна...

Цянь Ціньсянь дивиться на нього, незважаючи на його слова, дістає із сумочки гребінець, дзеркальце й передає йому. Чжао Аньтао нічого не залишалось як впорядкувати свою зачіску, Цянь Ціньсянь іще раз поправляє його краватку.

Завіса повільно опускається.

Стаття надійшла до редакції 07.05.2021